

יוסף טל נולד בפולין בשנת 1910. הוא למד קומפוזיציה אצל פאול הינדמית והיינץ טיסן בבית הספר הגבוה למוסיקה בדלין. ב-1934, בעקבות עליית הנאצים לשלטון, עלה לישראל. יצירותיו המוקדמות הושפעו במידה רבה מרעיונות כוריאוגרפיים, והמימד הקיצבי מורגש היטב ביצירותיו הכליות. בשנות החמישים, פיתח טל עניין מיוחד בבעית הצליל. מרחק קטן בלבד עובד בין יצירתו התזמורתית חיזון חגיגי - שבה תכנון בעל אופי ארכיטקטוני מתגלם במוסיקה באמצעות 'צליל חסר-נושא' - למוסיקה המופקת באמצעים אלקטרוניים. ב-1958 יסד טל את המרכז למוסיקה אלקטרונית באוניברסיטה העברית בירושלים, והפיק את יצירתו האלקטרונית הראשונה (אקסודוס II). בין יצירותיו האלקטרוניות ניתן למנות את הקונצ'רטי לנבל, לצ'מבלו ושלושה קונצ'רטי לפסנתר המשתמשים בליווי אלקטרוני.

סגנונו של טל מתאפיין במחוות הבעתיות אינטנסיביות ומרוכזות. יצירתו מבטאת הן את מחויבותו המתמשכת למסורת הא-טונלית הגרמנית שממנה צמח, והן את אהבתו למורשת היהודית, שבאה לידי ביטוי, בין השאר, בבחירת הנושאים לרבות מיצירותיו הקוליות והדרמטיות ובשימוש שעשה במנגינות יהודיות מסורתיות בחלק מיצירותיו הכליות. טל דחה את הסגנון הים-תיכוני; העירוב של מזרח ומערב בסגנון זה נשמע לו זר ומאולץ. במקום זאת, טען כי המוסיקה שלו משקפת את אופייה המודרני, הפתוח וההטרונגי של החברה הישראלית.

טל זכה בפרסים רבים בארץ ובחו"ל, ביניהם בפרס ישראל, פרס וולף ופרס האמנויות של דלין. יצירותיו בוצעו במרכזים מוסיקליים חשובים בארץ ובעולם, וכללו הזמנות מטעם התזמורת הפילהרמונית הישראלית, האופרה הישראלית החדשה, בית האופרה של המבורג והתזמורת הפילהרמונית של דלין. הוא חבר מן המניין של האקדמיה לאמנויות של דלין וחסד-כבוד באקדמיה האמריקאית לספרות ואמנות.

הסונטה לפסנתר מייצגת תקופה מוקדמת ביצירתו של טל. זוהי יצירה מרוכזת ועשירה בהבעה. הפרק הראשון מציג שני חומרים תמטיים מנוגדים, המייצגים הלכי רוח שונים

לחלוטין. הראשון עולה מתוך השקט ונשמע כאילו ממרחק, ואילו השני דרמטי ומלא מרץ. כאשר ניגנתי יצירה זו למלחין, הוא אמר כי שני החומרים הללו הינם כמו שני עולמות שונים; לראשון יש רוגע פנימי ואילו השני הוא ניגודו המוחלט. כשהיצירה מתחילה, הרי זה כאילו נברא עולם או נולד תינוק. מתוך חששותיו ממגבלות הכלי, הוא המשיך - אל תגן פסנתר, נגן את המוסיקה. בחטיבת הפיתוח, הרעיונות התמטיים שהוצגו קודם לכן מובאים עתה ביחד: היתא המלח"י [כלומר, החומר התימטי הפותח] מנסה לשיר.

הפרק השני הוא פסקליה (וריאציות על קו בס חוזר) המבוססת על שירו של יהודה שרת הן דמה בדמי זורם למלים מאת רחל. האוסטינטו בן 12 התיבות חוזר שש פעמים, אך עובד שניוים קלים ומעודנים: הוא נעשה לנושא בן שמונה תיבות ואחר כך בן שבע תיבות. מעל מלודיה חוזרת זו מתפתח מרקס פוליפוני מורכב ומפורט. הפרק מתחיל באווירה שלווה, אך המתח והאינטנסיביות עולים בהדרגה, כאשר הערכים הריתמיים של האוסטינטו הולכים ומתקצרים ומופיעים גם שלא על הפעמה. לקראת הסוף, המתח נרגע, והפרק מסתיים כפי שהתחיל, בתחושת שלווה.

הפרק השלישי והקצר ביותר הוא פרפטוס מובילה וירטואוזי. ישנו רגע יפהפה באמצעו של הפרק, שבו מופיעה תזכורת לנושאה הראשון של היצירה. לאחר מכן, המוסיקה מתפרצת ומסתיימת בתחושת ניצחון.

פרשנותי ליצירה של טל שואבת השראה מעבודתי עם המלחין. במיוחד זכור לי התסכול שהביע טל נוכח מגבלות התיווני. לדבריו, התוכן של המוסיקה הוא מה שאנו צריכים לשמוע באוזן הפנימית לפני שאנו לוחצים על הקליד. לפיכך, בודאי שאין להסתפק בנגינת הצלילים ככתבם וכלשונם; הדבר החשוב ביותר הוא המתח שעולה בין הצלילים.